

Yeni Küresel Gc Adayı ÇHC'nin BM Kapsamında Artan Barış Gücü Faaliyetleri

İzzet Soner Ayhan ¹

zet

Günümüzde ABD'den sonra Dünyanın en büyük ikinci ekonomisi haline gelen Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC), küresel gc olma yolunda emin adımlarla yürümekte ve başta dış politikası, ekonomisi ve ordusu olmak üzere kurumlarını bu yeni role hazırlamaktadır. Özellikle 2001 yılında Dünya Ticaret rgtne katılmasıyla uluslararası sisteme bütünleşmesini büyük ölçüde tamamlayan ÇHC, büyüyen ve gelişen ekonomisi kapsamında Dünya'ya açılmaya başlamış ve başta Afrika olmak üzere Dünyanın birçok yerinde yatırımlarını ve ekonomik ilişkilerini geliştirmiştir. ÇHC, gerçekleştirdiği yatırımların ve ekonomik ilişkilerin gelişebilmesi için özellikle yatırımlarının yoğun olduğu Afrika gibi bölgelerde barış ve istikrarın sağlanmasının gerekli olduğunu farkındadır. Bu alışmada ÇHC'nin Barış Gücü Operasyonlarına özellikle 2000'li yıllardan sonra artış gösteren katkısına neden olan etkenler ve bu katkının Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonları zerindeki etkisi incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Birleşmiş Milletler, ÇHC, Barış Gücü Operasyonları

---

¹ Yalova Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans ğrencisi

Giriş

ABD'nin ardından halen Dünyanın en büyük ikinci ekonomisi olan ÇHC, her geçen gün artan üretim ve ihracat gücü ile dış ticaret hacminde ABD'yi geçerek birinci sıraya yerleşmiştir.² ÇHC'nin kısa bir sürede bu başarıyı yakalamasında ÇHC efsanevi lider Deng Xiaoping 1970'lerin sonunda başlattığı ve üretimi geliştirmeyi ana hedef yapan kalkınma ve modernizasyon hareketi önemli rol oynamıştır. ÇHC, bu hareket ile birlikte ekonomisini geliştirerek kısa sürede Dünya'nın üretim ve ihracat devi haline gelmiştir. ÇHC, 1990'lara gelindiğinde gelişen ve büyüyen ekonomisinin ham madde ihtiyacını karşılayabilmek ve aynı zamanda hızla artan ihracatına yeni pazarlar bulabilmek amacıyla "dışa açılma" politikasını hayata geçirmiş ve ÇHC'li şirketler yeni ticari bağlantılar kurmak ve yatırımlar gerçekleştirmek için yakın çevrelerinden başlamak üzere hızla Dünya'ya açılmaya başlamışlardır. Bu kapsamda henüz tamamı tam olarak keşfedilmemiş zengin doğal kaynaklara sahip olan Afrika bölgesi, ÇHC'nin küresel bir güç olarak ilişkilerini her açıdan geliştirdiği en önemli bölgelerin başında gelmektedir. Afrika'nın Birleş Milletler'de 53 ülkeyle temsil ediliyor olması ve bu nedenle Birleş Milletler mekanizmasında önemli kararların alınmasında önemli bir rol oynaması yine ÇHC'nin bu bölge ile ilişkilerini geliştirmesindeki etkenlerden biri olmuştur.³ Özellikle 2000 yılında ÇHC'nin önderliğinde başlatılan ve ÇHC ile Afrika devletleri arasındaki ilişkileri her alanda geliştirerek ilişkileri stratejik ortaklık seviyesine çıkartmayı hedefleyen FOCAC (Forum on China Africa Cooperation) platformu ilişkilerin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamış ve 2011 yılına gelindiğinde ÇHC ABD'yi geçerek Afrika'nın bir numaralı ticari ortağı haline gelmiştir.⁴ Bu dönemde ÇHC sadece ekonomisini ve ticaretini geliştirmekle kalmamış, gerçekleştirdiği uzay araştırmaları, 2008 Olimpiyatlarına ev sahipliği yapma gibi "prestij" faaliyetleri ile bölgesel değil küresel bir güç olma isteğini daha net şekilde ortaya koymaya başlamıştır. En son 2012'de yapılan Çin Komünist Partisi Kongresinde yeni Başkan olarak seçilen Xi Jinping'in konuşmalarında sık sık bahsettiği "Çin Rüyası'nı" "Büyük Çin'in tekrar yükselişi" olarak tanımlaması ÇHC'nin küresel bir süper güç olma kararlılığını net bir göstergesidir.⁵

ÇHC'nin Dünyanın birçok farklı bölgesi ile ticari ve ekonomik ilişkileri geliştirmesi ile beraber uluslararası ekonomik ve siyasi gelişmelerle daha çok ilgilenmeye başlamıştır. Özellikle Afrika bölgesinde olduğu gibi Çin dışında yatırımları arttıkça yatırımlarını gerçekleştirdiği bölgelerde barış ve istikrarın sağlanması için daha çok kaynak aktarmaya başlamıştır.⁶ Özellikle 1990'ların sonundan itibaren ÇHC'nin yeni yükselmekte olan bir küresel güç olarak Birleşmiş Milletlerin Dünyanın farklı bölgelerinde gerçekleştirdiği Barış Gücü operasyonlarına her geçen gün artan katkısı bu kapsamda değerlendirdiğinde daha çok anlam kazanmaktadır. Yine ÇHC'nin Tiananmen olayları sonrası düşüşe geçen uluslararası imajını yükseltme çabaları ÇHC'nin Barış Gücü Operasyonlarına katkısının artmasına neden olan etkenlerden biridir. ÇHC, BM Barış Gücü Operasyonlarına katkıda bulunarak birçok farklı hedefi gerçekleştirmiş olmaktadır. ÇHC, barış gücü faaliyetlerine katkıda bulunarak hem bölgesel barış ve istikrara katkı sağlamakta hem de bu sayede "sorumluluk sahibi" bir güç olarak saygınlık kazanmaktadır. Barış gücü operasyonları sayesinde sağlanan barış ve istikrarın ÇHC'nin dışarıdaki çıkarlarını korumasına yardımcı olduğu açıktır. Barış Gücü Operasyonları kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin ÇHC'nin bu tür operasyonlarla ilgili olarak ÇHC ordusunun tecrübe kazanmasına da yardımcı olmaktadır.⁷

ÇHC'nin Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına yönelik tutumu Sağladığı Katkının Gelişimi

1949-1980 Arası Dönem

ÇHC, önemli bir bölümünü Afrika devletlerinin ÇHC'nin lehine olan oylarının oluşturduğu oylama sonucu Birleşmiş Milletler'de Tayvan'ın yerini almasından ve Güvenlik Konseyinde Daimi üye olmasından sonra uzun bir süre BM Barış Gücü Operasyonlarına katılmayı reddetmiştir.⁸ ÇHC'nin bu tutumu almasında Barış Gücü Operasyonlarını devletlerin ulusal egemenliklerine aykırı olarak görmesi ve bu operasyonları devletlerin

² Bülent Korucu, "Ejder'le Göz Göze", **Aksiyon**. No.967 (17 Haziran 2013), s.3.

³ Yalın Alpay, "Çin Afrika'da Ne Yapıyor", **Stratejik Araştırmalar Dergisi**, Sayı:14 (2009) s.3

⁴ Tobela Tapula, "China's Involvement in Resource Extraction in Africa: The South African Case", **China-Africa Relations 2013 Annual Report**, Center For Chinese Studies, (2013) s.18

⁵ Mesut Çevikalp, "Ejder'in Rüyası", **Aksiyon**. No.967 (17 Haziran 2013), s.42

⁶ Bates Gills, Chin-Hao Huang, "China's Expanding Role in Peacekeeping", **SIPRI**, (2009), s.11

⁷ Krister Karlsson, "China and Peacekeeping: Contributions to UN Peace Operations from 2000-2010 and the Theory of Offensive Realism", **Uppsala University Department of Peace and Conflict Research**, (2009), s.3

⁸ Jacques Leacarte, "China's Role in UN Peacekeeping Operations", Library of the European Parliament, (2013) s.1

içişlerine müdahale olarak sayması önemli rol oynamıştır. Dönemin ÇHC'li yöneticileri, Barış Gücü operasyonlarını ABD ve Sovyetler Birliğinin etki alanlarını genişletmesi için kullandıkları bir araç olarak tanımlamışlardır. 1959 Yılında başlayan Kore savaşında Birleşmiş Milletler gücü kapsamında savaşan ABD ve müttefiklerinin Çinli güçlerle doğrudan savaşmış olması yine bu tutumun takınmasında etken olmuştur.⁹ Bu nedenlerle ÇHC, 1971'den itibaren BM Güvenlik Konseyinde Daimi üye olmasına rağmen uzun yıllar Barış Gücü ile ilgili kararlarda çekimser kalmıştır.

1980 – 1988 Arası Dönem

1980'li yıllarla beraber ÇHC'nin çekimser davranma politikasında ilk değişiklikler görülmeye başlanmıştır. ÇHC'nin Barış Gücü operasyonları kapsamında takındığı bu tutumla ilgili ilk değişiklik 1981 yılında gözlenmiştir. ÇHC, 495 No.lu Güvenlik Konseyi Yasasına destek vererek Kıbrıs'taki Barış Gücünün (UNFICYP) görev süresinin bir yıl daha uzatılması yönünde oy kullanmıştır.¹⁰ ÇHC takip eden yıl Barış Gücü Operasyonlarına katkı bağlamında ilk resmi finansal katkısını yapmıştır.¹¹ 1988 Yılına gelindiğinde ÇHC, Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonları Özel Komitesi üyeliğine Kabul edilmiştir. Bu karar ile birlikte ÇHC'nin Barış Gücü Faaliyetlerine katkısı artmaya başlamıştır. Dönemin ÇHC Birleşmiş Milletler Özel temsilcisi olan Büyükelçi Yu Mengjia, uluslararası camianın Barış Gücü faaliyetlerine daha çok destek vermesi için çağrıda bulunmuştur.¹² 1980'li yılların başlaması ile birlikte görülmeye başlanan tüm bu gelişmeler, ÇHC'nin Barış Gücü faaliyetlerine yönelik bakış açısında gerçekleşen büyük değişimi göstermesi açısından önemlidir. Bu nedenle 1980'li yıllar, ÇHC'nin Barış Gücü Operasyonlarına yönelik tutumun değişmeye başladığı ve ÇHC'nin geçmişte sergilediği tutumun aksine Birleşmiş Milletler Barış Gücü faaliyetlerine destek vermeye başlaması açısından önemlidir.

1989 – 2000 Arası Dönem

ÇHC'nin Birleşmiş Milletler Barış Gücü faaliyetleri kapsamında gerçekleştirdiği ilk personel katkısı 1989 yılında olmuştur. ÇHC, 20 askeri personelini, 1989 yılında Namibya'da gerçekleştirilen seçimleri gözlemleyen Birleşmiş Milletler Gözlemci Grubuna (UNTAG) katılması için Namibya'ya göndermiştir.¹³ ÇHC, takip eden 1990 yılında yine 5 askeri personelini gözlemci olarak Birleşmiş Milletler Barış Gözlem Organizasyonu (UNTSO) kapsamında Ortadoğu'ya göndermiştir.¹⁴ ÇHC, Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına doğrudan askeri katkı kapsamında ilk askeri birliklerini Nisan 1992 ile Eylül 1993 dönemi arasında Kamboçya'da görev yapan Birleşmiş Milletler Görev Gücü olan UNTAC'a katkı olarak göndermiştir. Bu kapsamda Kamboçya'ya 2 parti olarak gönderilen ÇHC askeri istihkâm birliklerinin her biri 400 askerden ve 49 askeri gözlemciden oluşmaktaydı.¹⁵

2000 Yılından Günümüze Kadar Olan Dönem

2000 Yılı ÇHC'nin Birleşmiş Milletler Barış Gücü Barış Gücü faaliyetlerine olan katkısında yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Bu yıl ÇHC ilk defa bir polis gücünü Doğu Timor'da faaliyet gösteren UNTAET Barış Gücü Görevine katkı amaçlı olarak göndermiştir.¹⁶ Aynı yıl ÇHC, Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonları Paneli Raporunda belirtilen reformları desteklemiş ve Barış gücü Operasyonlarının güçlendirilmesi yönünde

⁹ *Ibid.*, s.1.

¹⁰ Bates Gills, Chin-Hao Huang, "China's Expanding Role in Peacekeeping", *SIPRI*, (2009), s.5.

¹¹ *Ibid.*, s.18.

¹² *Ibid.*, s.18.

¹³ Krister Karlsson, "China and Peacekeeping: Contributions to UN Peace Operations from 2000-2010 and the Theory of Offensive Realism", *Uppsala University Department of Peace and Conflict Research*, (2009), s.9.

¹⁴ Yin He, "China's Changing policy on UN Peacekeeping Operations", Asia Paper, *Institute for Security and Development Policy*, (2007), s.24.

¹⁵ Bates Gills, Chin-Hao Huang, "China's Expanding Role in Peacekeeping", *SIPRI*, (2009), s.5.

¹⁶ Jacques Leacarte, "China's Role in UN Peacekeeping Operations", *Library of the European Parliament*, (2013) s.2.

çağrıda bulunmuştur.¹⁷ Bu tarihten itibaren ÇHC'nin Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına olan katkısı istikrarlı olarak artmaya başlamış ve ÇHC'ne bağlı Polis güçleri, istihkam birlikleri ve sağlık birlikleri Birleşmiş Milletlerin yürütmekte olduğu bir çok Barış Gücü Operasyonuna katkı sağlamak amacıyla gönderilmeye başlanmıştır.¹⁸

ÇHC'nin, Barış Gücü Operasyonlarına katkı sağlama noktasında 3 koşul öne çıkmaktadır. Bunlardan ilki Barış Gücü operasyonunun tarafsız olarak yürütülmesi, ikincisi çatışma içinde olan tarafların Barış Gücü operasyonuna onay vermesi ve sonucusu Barış Gücünün sadece kendini savunmak için güç kullanmasıdır.¹⁹ ÇHC Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına katkı sağlarken bu 3 koşula sıkı bir şekilde bağlı olmasına rağmen koşullarda esnekliğe gittiği özel durumlar da olmuştur. Bu kapsamda ÇHC'nin 1993 yılında ilk defa Birleşmiş Milletler personelinin kendini koruması dışında tehdit altında olan sivillerin korunması için Barış Gücü personelinin kısıtlı seviyede güç kullanmasına izin veren bir Birleşmiş Milletler Yasa tasarısına onay vermesi önemlidir.²⁰

4

ÇHC'nin Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına katkısı 1990'ların ortasından itibaren istikrarlı olarak artış göstermiştir.²¹ 2010 Yılı itibariyle ÇHC'nin Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına sağladığı personel sayısı 2.039'a ulaşmıştır.²² ÇHC 2000 yılında 98 personel ile başladığı personel katkısının 2000'li yıllar boyunca istikrarlı bir şekilde artırarak 22 ayrı BM Barış Gücü Operasyonuna aktif olarak personel katkısında bulunmuştur. 2012 Aralık itibariyle ÇHC, Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına sağladığı personel katkısı ile Barış Gücü operasyonlarına katılan 115 Birleşmiş Milletler üyesi devlet içinde en çok personel katkısı sağlayan 15. Devlet haline gelmiştir.²³ Bu durum ÇHC'ni Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına gerçekleştirilen personel katkısı sayısında diğer 4 daimi Güvenlik Konseyi üyesi devletlerin oldukça önüne geçirmiştir. 2012 İtibariyle Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına katkı sağlamada Fransa 26.sırada, Birleşik Krallık 45. Sırada, ABD 57.sırada ve Rusya 65. sırada kalmıştır.²⁴ Bununla birlikte ÇHC, Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına en çok katkı sağlayan 5 devletin halen oldukça gerisindedir. 30 Nisan 2014 Tarihli Birleşmiş Milletler raporuna Barış Gücü Operasyonlarına katkı sağlamada Hindistan 8132 personel ile birinci sırada, Bangladeş 8.034 personel ile 2. Sırada, Pakistan 8.027 personel ile 3. Sırada, Etiyopya 6.628 personel ile 4. Sırada ve Ruwanda 4.709 personel ile 5. Sırada. Aynı raporda ÇHC sağladığı 2.180 personel ile 14.sıraya yükselmiştir.²⁵

ÇHC'nin Birleşmiş Milletlerin yürüttüğü Barış Gücü Operasyonlarına daha çok katkı sağlamasıyla beraber kendi bünyesinde Barış Gücü Operasyonlarına göndereceği askeri personele ve polislere eğitim vermek amacıyla eğitim merkezleri kurması, ÇHC'nin Barış Gücü Operasyonlarına verdiği önemi göstermesi açısından önemlidir. ÇHC'li yetkililer Haziran 2009'da askeri personele göreve öncesi hazırlık eğitimi vermek amacıyla Pekin yakınında bulunan Huairou'da yeni bir eğitim merkezini faaliyete geçirdiklerini açıklamışlardır. Yeni eğitim merkezi bünyesinde atış, sürücülük ve mayın temizleme gibi eğitimlerin verildiği okulların bulunması ÇHC'nin Barış Gücü Operasyonlarında sadece istihkâm değil, muharip sınıf personel de göndereceğinin bir işaretidir.²⁶

ÇHC, 2000 yılında yine Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarında görevlendirilecek ÇHC'li Polislere görev öncesi eğitim verilebilmesi için Pekin'e 40 kilometre uzaklıkta bulunan Langfang'da bir diğer eğitim merkezi kurmuştur. Yeni kurulan eğitim merkezi aynı anda 200 polise eğitim verebilmekte ve burada silah

¹⁷ *Ibid.*, s.2.

¹⁸ *Ibid.*, s.2.

¹⁹ *Ibid.*, s.2.

²⁰ Krister Karlsson, "China and Peacekeeping: Contributions to UN Peace Operations from 2000-2010 and the Theory of Offensive Realism", **Uppsala University Department of Peace and Conflict Research**, (2009), s.10.

²¹ Bates Gills, Chin-Hao Huang, "China's Expanding Role in Peacekeeping", **SIPRI**, (2009), s.5.

²² Krister Karlsson, "China and Peacekeeping: Contributions to UN Peace Operations from 2000-2010 and the Theory of Offensive Realism", **Uppsala University Department of Peace and Conflict Research**, (2009), s.11.

²³ Jacques Leacarte, "China's Role in UN Peacekeeping Operations", **Library of the European Parliament**, (2013) s.3.

²⁴ *Ibid.*, s.3

²⁵ Birleşmiş Milletler, http://www.un.org/en/peacekeeping/contributors/2014/apr14_2.pdf/, (03.06.2014)

²⁶ Bates Gills, Chin-Hao Huang, "China's Expanding Role in Peacekeeping", **SIPRI**, (2009), s.6.

Yeni Küresel Güç Adayı ÇHC'nin BM Kapsamında Artan Barış Gücü Faaliyetleri

eğitiminin yanı sıra harita okuma, telsiz kullanımı gibi operasyonlarda ihtiyaç duyabilecekleri her türlü eğitimin verilmesini hedeflemektedir. ÇHC sadece bu eğitim merkezinin kurulması için 13 Milyon Dolar harcamıştır.²⁷

Günümüzde ÇHC'nin Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına Katkısı

ÇHC'nin 30 Nisan 2014 itibarıyla Birleşmiş Milletlerin tüm Dünya'da yürüttüğü toplam 16 Barış Gücü Operasyonundan 10 tanesine iştirak etmektedir. ÇHC'nin katkıda bulunduğu Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo.1

	BM Barış Gücü Görevi	Görev Bölgesi	ÇHC'nin Katkıda Bulunduğu Personel Sayısı
1	MINURSO	Batı Sahra	10
2	MINUSMA	Mali	402
3	MONUSCO	Kongo Demokratik Cumhuriyeti	233
4	UNAMID	Darfur/Sudan	233
5	UNFICYP	Kıbrıs	2
6	UNIFIL	Lübnan	218
7	UNMIL	Liberya	713
8	UNMISS	Güney Sudan	356
9	UNOCI	Fildişi Sahili	6
10	UNTSO	Ortadoğu	4
		Toplam	2177

Kaynak: http://www.un.org/en/peacekeeping/contributors/2014/mar14_3.pdf

Tabloda da görülebileceği gibi ÇHC'nin katkıda bulunduğu 10 Barış Gücü Operasyonundan yedisi Afrika kıtasındadır. Bu daha sonraki bölümlerde incelenecek olan ÇHC'nin Barış Gücü Operasyonlarına katkıda bulunmasına neden olan etkenlerin incelenmesi aşamasında anlam kazanacak olan bir durumdur. Bununla birlikte Birleşmiş Milletlerin yürüttüğü toplam 16 Barış Gücü operasyonundan 7'sinin Afrika kıtasında olması ve tüm Barış Gücü personelinin %70'nin yine Afrika'daki Barış Gücü Operasyonlarında görev yaptığı gerçeği de göz önüne alınmalıdır.²⁸

ÇHC'nin Birleşmiş Milletler kapsamında yürütülen Barış Gücü operasyonlarına her geçen gün artan katkıları kapsamında ÇHC'li subayların Barış Gücü Operasyonlarında üst düzey görevlere gelmeye başlamaları Birleşmiş Milletlerin ÇHC'nin gerçekleştirdiği katkıları olumlu bulduğunun ve be katkıları desteklediğinin de göstergesidir. Ağustos 2007'de oldukça tecrübeli bir ÇHC'li general olan Zhao Jingmin'in Batı Sahra'da görev yapan MINURSO Barış Gücü komutanlığına getirilmesi bu açıdan önemlidir çünkü bu ilk defa bir ÇHC'li askeri personelin bir Barış Gücü komutanlığına getirildiği durum olmuştur.²⁹ Birleşmiş Milletlerin Barış Gücü Operasyonlarından sorumlu olan eski Genel Sekreter Yardımcısı Jean-Marie Guehenno, Jingmin'in MINURSO komutanlığına atanmasının Birleşmiş Milletlerin ÇHC'nin Barış Gücü Operasyonlarına sağladığı olumlu katkının resmi olarak kabul edilmesi anlamında geldiğini belirtmiştir.³⁰

MINUSMA ve ÇHC'nin ilk muharip sınıfı Barış Gücü Personeli

²⁷ Bates Gills, Chin-Hao Huang, "China's Expanding Role in Peacekeeping", SIPRI, (2009), s.7.

²⁸ Saferworld, "China's Growing Role in African peace and Security", (January 2011), s.72.

²⁹ Bates Gills, Chin-Hao Huang, "China's Expanding Role in Peacekeeping", SIPRI, (2009), s.7.

³⁰ Ibid., s.8.

Ocak 2012’de isyancı güçlerin Kuzey Mali’de hükümet güçlerini yenilgiye uğratarak hâkimiyeti ele geçirmeleri ve başkente doğru başlattıkları ilerleyişi durdurmak amacıyla Fransa askeri bir müdahalede bulunmuştur. Müdahale sonrası ateşkes sağlanmasıyla 18 Haziran 2013’de taraflar arasında bir barış anlaşması imzalanmıştır. Anlaşmayı takiben ateşkesin sürdürülmesi ve çatışmaların önlenmesi için MINUSMA adlı Barış Gücü Operasyonu Temmuz 2013’de Mali’de göreve başladı.³¹

6

ÇHC 2013 Aralık’ta MINUSMA’ya 135 askeri personel ile katkıda bulundu. Ocak 2014’de ÇHC ek 245 askeri personeli daha operasyona katkı amaçlı gönderdi. Bu Barış operasyonunun ÇHC için geçmişte katkıda bulunduğu Barış Gücü Operasyonlarından farkı ÇHC’nin ilk defa bir Barış Gücü Operasyonuna muharip Sınıf askeri personel ile katkıda bulunması olmuştur. Bu uluslararası platformda diğer devletlerin egemenliğine saygı göstermeyi ve müdahil olmamayı dış politikasının temel taşları olarak gören ÇHC için yeni bir dönemin başladığının bir işareti olarak görülmektedir. Bununla birlikte ÇHC bu adımın dış politikasında veya müdahil olmama politikasında her hangi bir değişiklik olarak algılanmaması gerektiğini belirtmiştir. ÇHC Mali’nin operasyona onay verdiğini hatırlatarak yürütülen Barış Gücü operasyonunun herhangi bir rejim değişikliği hedeflemediğinin altını çizmiştir. Ancak ÇHC’nin Barış Gücü Operasyonuna gerçekleştirdiği bu katkısının geçmişteki gerçekleştirdiği diğer katkılardan farklı olduğu açıktır.³²

ÇHC Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına sadece personel desteği vermekle kalmayıp finansal katkıda da bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarının 1 Temmuz 2012 ile 30 Haziran 2013 arasındaki toplam bütçesi yaklaşık olarak 5,6 Milyar Avro olmuştur.³³ ÇHC’nin finansal katkısı 1990’dan itibaren artış göstermiştir. 1990’da ÇHC katkısı BM Barış Gücü Bütçesinin sadece %0,9’unu oluştururken 2012 yılına gelindiğinde bu oran %3,9’a yükselmiştir.³⁴ Aynı yıl ABD’nin sağladığı katkı Barış Gücü Operasyonları bütçesinin %27’ini oluştururken Birleşik Krallıkın katkısı %8.1’ini, Fransa’nın katkısı %7.56’sını ve Rusya’nın katkısı %1.97’sini oluşturmuştur.³⁵

ÇHC’nin BM Barış Gücü Operasyonlarına Katkısını Artırmasındaki Etkenler

ÇHC’nin 2000 yılından itibaren Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına gerçekleştirdiği katkıyı arttırmasında siyasi, ekonomik ve askeri etkenler rol oynamaktadır.³⁶

Siyasi Etkenler

Siyasi etkenlerden en önemlilerinden birisi ÇHC’nin 1990’lardan itibaren uluslararası camiada güçlendirmek istediği “yapıcı ve sorumlu” devlet imajıdır.³⁷ ÇHC, küresel sahnede siyasi imajını güçlendirmenin en önemli yollarından birisi olarak Birleşmiş Milletler Barış Gücü operasyonlarına destek vermeyi görmektedir.³⁸ ÇHC, her platformda Birleşmiş Milletleri desteklemekte ve Birleşmiş Milletlerin, uluslararası çatışmaların çözümünde en önemli uluslararası kurum olmasına zarar verebilecek her türlü girişimin karşısında durmaktadır.³⁹ Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyindeki daimi üyelik ÇHC’ne Birleşmiş Milletler kararları üzerinde etki gücü

³¹ Esterhuyse, Kane, “China-Mali Relations: Finding Mutual Benefit Between Unequal Partners”, **Policy Briefing**, Studying China-Africa Relations, (2014), s.3.

³² **Ibid.**, s.3.

³³ Jacques Leacarte, “China’s Role in UN Peacekeeping Operations”, **Library of the European Parliament**, (2013) s.2.

³⁴ **Ibid.**, s.2.

³⁵ **Ibid.**, s.2.

³⁶ Mohan, Gippner, “Theoretical Approaches to China and India in Peacekeeping Operations”, **NFG Working Paper**, No.5, (2013), s.15.

³⁷ Bates Gills, Chin-Hao Huang, “China’s Expanding Role in Peacekeeping”, **SIPRI**, (2009), s12.

³⁸ Bernardo Mariani, “Starting to Build? China’s Role in UN Peacekeeping Operations”, **Saferworld Briefing Paper**, (2011), s.2.

³⁹ Krister Karlsson, “China and Peacekeeping: Contributions to UN Peace Operations from 2000-2010 and the Theory of Offensive Realism”, **Uppsala University Department of Peace and Conflict Research**, (2009), s.15.

vermektedir ve bu sayede ÇHC, gerekli durumlarda kendi dış politikasına uygun kararların alınabilmesinde etkili olabilmektedir.⁴⁰

ÇHC'nin Birleşmiş Milletler Barış Gücü operasyonlarına gerçekleştirdiği katkı, sorumluluk sahibi küresel bir güç olarak uluslararası imajını güçlendirirken aynı zamanda dışarıdaki yatırımlarını ve çıkarlarını da korumasına yardımcı olmaktadır.⁴¹ ÇHC, kendi ekonomik büyümesinin, refahının ve modernleşmesinin istikrarlı ve güvenli bir Dünya'ya bağlı olduğu gerçeğinin farkındadır. Bu kapsamda, Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarının ÇHC'nin yatırım ve ticaret gerçekleştirdiği ülkelerde barış ve istikrarın sağlanması için gerçekleştirdiği faaliyetler aslında ÇHC'nin ekonomik çıkarlarının korunmasını da sağlamaktadır.⁴² Birleşmiş Milletlerin hâlihazırda yürüttüğü barış gücü Operasyonlarından 16'sından 7 sinin ÇHC'nin yoğun ticari ve ekonomik ilişki içinde olduğu Afrika kıtasında gerçekleştirildiği unutulmamalıdır.⁴³ Bu nedenle ÇHC, Birleşmiş Milletler kurumuna çok önem vermekte ve bu kurumun uluslararası düzeyde daha etkili olabilmesi için gayret göstermektedir. ÇHC'nin Birleşmiş Milletler barış gücü operasyonlarına sağladığı katkı yine bu gayretlerden birisidir ve amaç olarak Birleşmiş Milletler kurumunun uluslararası sorunların çözümünde etkili bir kurum haline getirme isteğinden kaynaklanmaktadır.

ÇHC'nin Birleşmiş Milletler Barış Gücü operasyonlarına sağladığı katkıyı arttırmasının diğer bir nedeni ÇHC'nin Barış Gücü Operasyonlarına sağladığı katkı ile küresel güvenlik sorunlarının çözümünde tek taraflı çözümler yerine çok taraflı çözümler sağlayabilmesidir.⁴⁴ ÇHC'nin Barış Gücü Operasyonlarına sağladığı katkı bu operasyonların karar mekanizmasında ve yürütülmesinde ÇHC'ne söz hakkı vermekte ve bu şekilde ÇHC bu operasyonların kendi dış politikasına uygun şekilde yürütülmesinde daha çok etkili olmaktadır.⁴⁵ ABD ve Batılı devletlerin uluslararası sorunların çözümünde kendi dış politikalarına ve çıkarlarına uygun sonuçlar elde etmek için araç olarak kullanabilecekleri NATO veya AB gibi uluslararası kurumları vardır. ÇHC için bu anlamda etki edebileceği ve karar mekanizmasında gücünün olduğu en önemli uluslararası kurum Birleşmiş Milletlerdir. Bu nedenle Birleşmiş Milletlerin bir uluslararası kurum olarak etkisinin arttırılması ve korunması ÇHC'nin dış politika çıkarlarına uygundur.⁴⁶

Ekonomik Etkenler

ÇHC'nin Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına gerçekleştirdiği katkıyı arttırmasına neden olan etkenlerden bir diğeri ekonomik etkenlerdir. ÇHC özellikle 1990'ların başından itibaren kaydetmeye başladığı büyük ekonomik gelişme ve takip eden "dışa açılma" politikası sonrası Dünyanın birçok farklı bölgesiyle ticaret hacmini arttırmış ve özellikle 2000 yılından sonra bu bölgelerde önemli yatırımlar gerçekleştirmeye başlamıştır. ÇHC özellikle Afrika gibi çatışma ve istikrarsızlık riski olan bölgelerdeki yatırımlarının başarılı olabilmesi için istikrar ve barışın birinci öncelik olduğunu farkındadır. Bu nedenle bu bölgelerde Birleşmiş Milletlerin gerçekleştirdiği Barış Gücü Operasyonlarına destek vermesi şaşırtıcı değildir. 2000 ile 2009 yılları arasında ÇHC'nin önemli oranda personel katkısı sağladığı 6 Barış gücü Operasyonundan 4'ünün ÇHC'nin önemli ticari ve ekonomik ilişki içinde olduğu ülkelerde gerçekleşmesi bu açıdan dikkat çekicidir.⁴⁷ Birleşmiş Milletlerin özellikle ÇHC'nin yatırımlarının ve ticari ilişkilerinin yoğun olduğu bölgelerde barış ve güvenlik için gerçekleştirdiği Barış Gücü Operasyonlarına gerçekleştirilen katkı ÇHC için önemlidir. ÇHC, buradaki Barış Gücü Operasyonları sayesinde tek başına bu ülkelere doğrudan müdahale eder görünmeden Birleşmiş Milletler

⁴⁰ *Ibid.*, s.15.

⁴¹ Jacques Leacarte, "China's Role in UN Peacekeeping Operations", **Library of the European Parliament**, (2013) s.4.

⁴² *Ibid.*, s.4.

⁴³ Mohan, Gippner, "Theoretical Approaches to China and India in Peacekeeping Operations", **NFG Working Paper**, No.5, (2013), s.15.

⁴⁴ Bernardo Mariani, "Starting to Build? China's Role in UN Peacekeeping Operations", **Saferworld Briefing Paper**, (2011), s.2.

⁴⁵ *Ibid.*, s.2.

⁴⁶ Krister Karlsson, "China and Peacekeeping: Contributions to UN Peace Operations from 2000-2010 and the Theory of Offensive Realism", **Uppsala University Department of Peace and Conflict Research**, (2009), s.15.

⁴⁷ *Ibid.*, s.19.

şemsiyesi altında dolaylı olarak müdahil olabilmesine ve bu ülkelerdeki yatırımlarının ve ekonomik girişimlerinin gelişebilmesi için en önemli 2 ihtiyaç olan barış ve istikrarı tesis edilmesine yardımcı olabilmesine olanak vermektedir.

Askeri Etkenler

ÇHC'nin Birleşmiş Milletlerce yürütülen Barış Gücü operasyonlarına katkısını arttırmasına neden olan etkenlerden birisi de askeri etkenlerdir. ÇHC her geçen gün güçlenen ekonomisi ve ticaret hacmi ile Küresel bir güç olma yolunda ilerlemektedir. ÇHC Dünyanın farklı yerleriyle ticaretinin artması ve bu bölgelerdeki yatırımlarının artması ile Dünya'da istikrar ve barışın sağlanması yönündeki gereksinimi artmaktadır. ÇHC Dünya'da barış ve istikrarın sağlanması noktasında ABD veya diğer Batılı devletlere bağımlı olmanın tehlikelerinin farkındadır. ÇHC, yükselmeye başlayan bir süper güç olarak ekonomisini her ne kadar güçlendirmiş olsa da askeri gücünü henüz istediği noktaya getirememiştir. ÇHC ordusunu ve donanmasını modernize etmektedir. Bu sürecin bir parçası olarak askeri gücünün uluslararası çatışmalara ve diğer insani yardım sağlama ve lojistik kapasitesini arttırmak istemektedir. ÇHC askeri personelini Barış gücü görevlerine göndererek özellikle doğal felaketler veya çatışmalar sonrası insani yardım sağlama ve lojistik gibi konularda tecrübe edinme imkanı bulmaktadır.⁴⁸ ÇHC ordusunun gerçek bir çatışma için hazırlığı kısıtlıdır çünkü ÇHC ordusunun gerçek anlamda bir çatışma tecrübesine sahip değildir.⁴⁹ Bu gerçek ÇHC'nin özellikle Mali'deki Barış Gücüne yaptığı katkı gibi muharip sınıf askeri personel katkısında bulunmasının nedenlerinden biri olarak görülmektedir. ÇHC muharip sınıf askeri personelinin çatışma bölgelerine göndererek askeri birliklerinin gerçek çatışmalarda tecrübe kazanmalarına ve Dünya'nın farklı bölgelerinde görev yapabilecek bir ordu geliştirmesine katkı sağlamaktadır. Dünyanın farklı bölgelerinde gerçekleştirilen uluslararası Barış Gücü operasyonlarına katılım ÇHC askeri personeline diğer ülkelerin askeri personelleriyle işbirliği yapma ve bu devletlerin lojistik, çatışma bölgelerinde güvenliği sağlama ve insani yardım tecrübelerinden faydalanma imkânı sağlamaktadır.⁵⁰ Barış Gücü görevlerine katılım ÇHC askeri ve güvenlik personelinin halk hareketlerini bastırma, acil askeri operasyonları komuta etme ve Dünyanın farklı bölgelerinde operasyon gerçekleştirebilme kapasitesi ve yeteneğinin geliştirilmesine ve bu konularda ÇHC askeri ve güvenlik personelinin saha tecrübesi kazanabilmesine yardımcı olmuştur.⁵¹ Günümüzde Mali örneğinde olduğu gibi ÇHC, muharip sınıfı askeri personelini de göndermeye başlayarak gelecekte olası silahlı çatışmalara girme ve personel güvenliği sağlama noktasında tecrübelerini arttırmak istemektedir. ÇHC'li askeri yetkililer barış Gücü görevlerinde diğer devletlerin askeri güçleriyle işbirliği yapmanın kendi askeri güçlerinin daha profesyonel ve işlevsel olmasına yardımcı olduğunu belirtmektedirler.⁵²

Sonuç

Uluslararası sahnede yükselen bir küresel güç olan ÇHC, Birleşmiş Milletler Dünyanın farklı bölgelerinde gerçekleştirilen Barış gücü operasyonlarına her geçen gün daha fazla personel ve finansman katkısında bulunarak "uluslararası sorunların çözümüne katkı sağlayan sorumluluk sahibi bir küresel güç olarak uluslararası imajını güçlendirmek istemektedir. ÇHC'nin Barış Gücü Operasyonlarına ilk personel katkısında sağlamaya başladığı günden itibaren ÇHC'li Barış Gücü personelinin 8.000 km ve 200 köprüyü tamir ettikleri, 8.700 adet kara mayınına etkisiz hale getirdikleri, 430.000 ton yardımın nakliyesini sağladıkları ve 60.000 hastaya tedavi sağladıkları belirtilmektedir.⁵³ Tüm bu yardım faaliyetlerinin ÇHC'nin uluslararası sahnede ve görev yaptıkları ülkelerdeki sorumluluk sahibi küresel güç imajını güçlendirmesine yardımcı olduğu açıktır. ÇHC, Barış Gücü Operasyonlarına sağladığı katkı ile ÇHC'nin güçlenmesinin Dünya için bir tehdit

⁴⁸ Bates Gills, Chin-Hao Huang, "China's Expanding Role in Peacekeeping", **SIPRI**, (2009), s.15.

⁴⁹ Krister Karlsson, "China and Peacekeeping: Contributions to UN Peace Operations from 2000-2010 and the Theory of Offensive Realism", **Uppsala University Department of Peace and Conflict Research**, (2009), s.16.

⁵⁰ Bates Gills, Chin-Hao Huang, "China's Expanding Role in Peacekeeping", **SIPRI**, (2009), s.15.

⁵¹ **Ibid.**, s.16.

⁵² **Ibid.**, s.16.

⁵³ Saferworld, "China's Growing Role in African peace and Security", (January 2011), s.77.

oluşturmadığını, tam tersi ÇHC'nin güçlenmesinin ve uluslararası barış ve istikrara fayda getireceği mesajını da vermeyi hedeflemektedir.⁵⁴

ÇHC, bu uluslararası imajını bu yönde güçlendirirken aynı zamanda barış ve istikrarın tesisi için çaba sarf ederek Dünyanın farklı yerlerindeki ekonomik ve ticari çıkarlarını da korumayı amaçlamaktadır. ÇHC Birleşmiş Milletler Barış Gücü operasyonlarında sağladığı personel katkısı ile modernizasyonuna devam ettiği ordusunu ve güvenlik güçlerine uluslararası operasyonlarda saha tecrübesi kazandırarak bunların operasyon yeteneklerini geliştirmeyi hedeflemektedir. ÇHC, Barış Gücü operasyonlarına katkısını artırarak Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarının karar mekanizmasında daha önemli bir yere sahip olarak Barış Gücü operasyonlarının planlamasında ve yürütülmesinde daha etkili bir rol oynamayı hedeflemektedir.⁵⁵

ÇHC'nin Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına katkısını artırması Birleşmiş Milletler için de önemli sonuçlar doğurmaktadır. Özellikle Sudan örneğinde olduğu gibi ÇHC'nin Barış Gücü operasyonlarına katılımı Sudan gibi Batılı devletlere ve Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kurumlara şüphe ile yaklaşan yönetimlerin Birleşmiş milletler kararlarını kabul etmelerine ve topraklarında Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarının yürütülmesine onay vermelerine yardımcı olmaktadır.⁵⁶ ÇHC'nin Birleşmiş Milletler içindeki ağırlığı ve etkinliği arttıkça Birleşmiş Milletler ÇHC'nin özellikle "güney-güney" işbirliği kapsamında ilişkilerini geliştirdiği ülkelerdeki etkinliğinden faydalanmakta ve ÇHC'nin bu ülkelerde Barış Gücü faaliyetlerini gerçekleştirirken ÇHC'nin siyasi desteğinden faydalanmaktadır.⁵⁷ Bu kapsamda ÇHC'nin Barış Gücü Operasyonlarına daha fazla katkı sağlaması hem bölgesel hem de küresel barışın tesis edilmesinde uzun vadede önemli katkılar sağlayabilir.⁵⁸

ÇHC'nin Barış Gücü Operasyonlarına yönelik katkısını artırmasının Birleşmiş Milletler için diğer bir etkisi Birleşmiş Milletlerin Barış Gücü faaliyetlerinin personel ihtiyacını ve finansal masraflarını karşılamakta gittikçe isteksizleşen ABD ve diğer batılı devletlerin bıraktığı boşluğu doldurabilecek kapasiteye sahip olmasıdır.⁵⁹ Sadece Temmuz 2011 ile Haziran 2012 arasındaki Barış Gücü Operasyonlarının toplam maliyeti 7 Milyar Doları bulmuştur. Bu masrafın büyük bölümü halen ABD'nin başını çektiği Batılı devletlerce karşılanmaktadır ancak bu devletlerde yaşanan ekonomik krizlerin bu desteğin sürdürülmesine yönelik olarak ciddi şüpheler uyandırmaktadır. ÇHC sahip olduğu büyük ekonomik güç ve personel sayısı ile oluşabilecek boşlukları doldurabilecek en önemli devlettir.

Özellikle büyük çaplı savaşların yerine bölgesel ve iç çatışmaların artış göstermeye başladığı günümüz Dünyasında çatışmaların çözümü ve barışın tesisi ve muhafaza edilmesi noktasında Birleşmiş Milletlerin rolü gittikçe önem kazanmaktadır. Başta ABD olmak üzere özellikle personel katkısı sağlamakta batılı devletler gittikçe isteksiz davranmaya başlamakta ve Barış Gücü operasyonlarının devamı için çok kritik olan personel ihtiyacının karşılanmasında Hindistan ve Pakistan gibi gelişmekte olan ülkeler boşluğu doldurmaya çalışmaktadırlar. Ancak kısıtlı ekonomik kaynaklara sahip olan ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde daimi üyelik statüleri bulunmayan bu devletlerin tam olarak ABD, Fransa veya İngiltere gibi devletlerin yerini tutmaları zor olmaktadır. Bu nedenle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde daimi üye statüsüne sahip olan ve aynı zamanda Dünya'nın en büyük 2. Ekonomisine sahip olan ÇHC'nin bu kapsamda Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına sağlayacağı katkı çok kritiktir. ÇHC'nin günümüzde ve gelecekte Birleşmiş Milletlere ve Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarına sağlayacağı katkı sadece uluslararası çatışmaların ve sorunların

⁵⁴ Xulio Rios, "China and the United nations peace missions", **Fride**, (October 2008), s.5.

⁵⁵ Jacques Leacarte, "China's Role in UN Peacekeeping Operations", **Library of the European Parliament**, (2013) s.4.

⁵⁶ **Ibid.**, s.4.

⁵⁷ Gregory Chin, "China, UN Reform and the Shifting Global Order: How Does China fit into the UN's Agenda of Building a more Peaceful, equitable, democratic, and ecologically sound World?", **The Academic Council on the United Nations System**, Informational Memorandum, No.79, (2009), s.1.

⁵⁸ Yin He, "China's Changing policy on UN Peacekeeping Operations", Asia Paper, **Institute for Security and Development Policy**, (2007), s.62.

⁵⁹ Bernardo Mariani, "Starting to Build? China's Role in UN Peacekeeping Operations", **Saferworld Briefing Paper**, (2011), s.1.

çözümünde kritik olmayacak, aynı zamanda gelişimi önemli ölçüde uluslararası barış ve istikrara bağlı olan ÇHC'nin küresel bir güç olarak gelecekteki gelişiminde de kritik rol oynayacaktır.

Kaynakça

Bates Gills, Chin-Hao Huang, "China's Expanding Role in Peacekeeping", SIPRI, (2009)

Bernardo Mariani, "Starting to Build? China's Role in UN Peacekeeping Operations", Saferworld Briefing Paper, (2011)

10

Birleşmiş Milletler, http://www.un.org/en/peacekeeping/contributors/2014/apr14_2.pdf/, (03.06.2014)

Bülent Korucu, "Ejder'le Göz Göze", Aksiyon. No.967 (17 Haziran 2013)

Esterhuysen, Kane, "China-Mali Relations: Finding Mutual Benefit Between Unequal Partners", Policy Briefing, Studying China-Africa Relations, (2014)

Gregory Chin, "China, UN Reform and the Shifting Global Order: How Does China fit into the UN's Agenda of Building a more Peaceful, equitable, democratic, and ecologically sound World?", The Academic Council on the United Nations System, Informational Memorandum, No.79, (2009)

Jacques Leacarte, "China's Role in UN Peacekeeping Operations", Library of the European Parliament, (2013)

Krister Karlsson, "China and Peacekeeping: Contributions to UN Peace Operations from 2000-2010 and the Theory of Offensive Realism", Uppsala University Department of Peace and Conflict Research, (2009)

Mesut Çevikalp, "Ejder'in Rüyası", Aksiyon. No.967 (17 Haziran 2013)

Mohan, Gippner, "Theoretical Approaches to China and India in Peacekeeping Operations", NFG Working Paper, No.5, (2013)

Saferworld, "China's Growing Role in African peace and Security", (January 2011)

Tobela Tapula, "China's Involvement in Resource Extraction in Africa: The South African Case", China-Africa Relations 2013 Annual Report, Center For Chinese Studies, (2013)

Xulio Rios, "China and the United Nations peace missions", Fride, (October 2008)

Yalım Alpay, "Çin Afrika'da Ne Yapıyor", Stratejik Araştırmalar Dergisi, Sayı:14 (2009)

Yin He, "China's Changing policy on UN Peacekeeping Operations", Asia Paper, Institute for Security and Development Policy, (2007)